

Statistisk analys

Thomas Furusten
Analysavdelningen

08-563 085 12
thomas.furusten@hsv.se
www.hsv.se

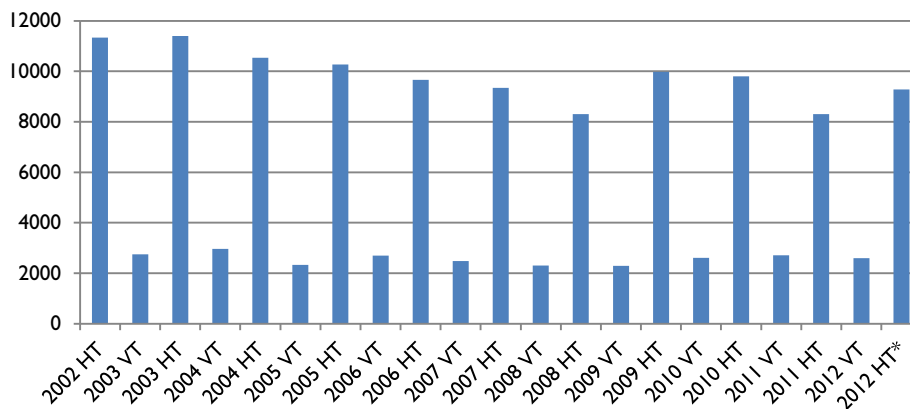
2012-11-18 2012/15

Läroarutbildningen – nybörjare och examinerade

Jämfört med höstterminen 2011 har antalet nybörjare ökat på läroarutbildningen 2012. Antalet uttagna examina har däremot minskat stort läsåret 2011/2012. Det beror huvudsakligen på en anhopning av examina föregående läsår.

Under 2000-talet rådde en trendmässig minskning av antalet nybörjare på läroarutbildningen som avbröts läsåret 2009/10. Höstterminen 2011 skedde åter en större nedgång. Denna nedgång tycks emellertid ha varit tillfällig. Höstterminen 2012 har antalet nybörjare närmast sig nivåerna terminerna före nedgången med nära 9 300 nybörjare jämfört med 8 300 höstterminen 2011.

Läroarutbildning – nybörjare per termin de senaste tio åren

* Antalet nybörjare HT 2012 är en preliminär siffra som dock inte förväntas förändras nämnvärt.

De nya lärarexamensprogrammen

Läsåret 2011/12 var det första med den nya läroarutbildningen. Fram till dess var läroarutbildningen sammanhållen i en gemensam utbildning mot lärarexamen, där studenterna under utbildningens gång valde inriktning inom ett stort antal kombinationer. Det innebar att de blivande lärarnas inriktningar var fullt synliga först då de tagit examen.

Med förändringen som infördes från och med höstterminen 2011 är läroarutbildningen uppdelad i fyra olika examina:

- förskollärarexamen,
- grundlärarexamen – med inriktning mot antingen fritidshem, förskoleklass och grundskolan årskurs 1-3, eller grundskolan årskurs 4-6,
- ämneslärarexamen – med inriktning mot antingen grundskolan 7-9 eller gymnasieskolan,
- yrkeslärarexamen.

Förändringen innebär att det för första gången sedan år 2001 är möjligt att se hur nybörjarna på lärarutbildning är fördelade mellan olika kategorier av lärare.

Det totala antalet nybörjare på lärarutbildningar under läsåret 2011/12 var 10 909. Av dessa var 1 568 registrerade på den gamla lärarutbildningen – varav 65 procent eller 1 067 personer utgjordes av studenter i de särskilda satsningarna VAL och ULV¹. Resterande nybörjare på den gamla lärarutbildningen bestod främst av personer med uppskjuten studiestart, som tidigare antagits till den gamla lärarutbildningen.

Nybörjare läsåret 2011/12

Förskollärarexamen		3 018
Grundlärarexamen		
	Fritidshem	615
	Förskoleklass, årskurs 1-3	1335
	Årskurs 4-6	858
		2 808
Ämneslärarexamen		
	Årskurs 7-9	797
	Gymnasieskolan	2129
		2 926
Yrkeslärarexamen		589
Lärarexamen (gamla lärarutbildningen)		1 568
Totalt		10 909

Antalet nybörjare är ungefär lika stort på lärarutbildning mot förskollärare, grundskollärare och ämneslärare. Flest nybörjare är det på lärarutbildning mot förskollärarexamen. Detta antal är ändå inte tillräckligt, eftersom de framtida behoven av förskollärare kommer att vara större än antalet nybörjare. Framtida brister är också att förvänta för grundskollärare – i synnerhet för årskurserna 4–6, och även för ämneslärare inom vissa ämnen – i synnerhet för årskurserna 7–9. Det är också en stor brist att vänta på yrkeslärarsidan under de närmaste åren, även om antalet nybörjare mot yrkeslärarexamen läsåret 2011/12 (589) visar på ett visst ökat intresse för att bli yrkeslärare jämfört med läsåren tidigare på 2000-talet.

¹ VAL – vidareutbildning av lärare – är en satsning med syfte att öka andelen behöriga yrkesverksamma lärare. ULV – utländska lärares vidareutbildning – syftar till att ge lärare utbildade i andra länder svensk lärarlegitimation.

Ovanstående antaganden om framtida brister baseras på de lärarprognoser som presenteras i Högskoleverkets rapport *Utbildningarna och arbetsmarknaden – ett planeringsunderlag inför läsåret 2013/14* (rapport 2012:22 R), som utgår ifrån elevkullarnas utveckling och pensionsavgångarna från lärarkåren. I bedömningarna om det framtida behovet tas också hänsyn till de förväntade examinationsfrekvenserna.

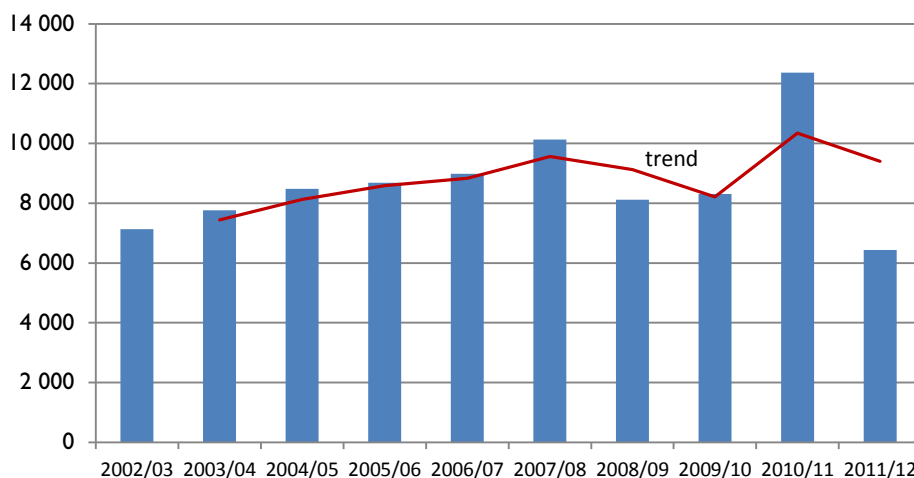
Enligt prognosinstitutets (SCB:s) beräkningar om examensfrekvens för studenter på lärarutbildningarna – baserade på antagandet om att andelen examinerade kommer att förbli densamma som under de senaste åren – kan vi förvänta att strax under 75 procent av studenterna avlägger examen. Detta är emellertid en osäker uppskattning, och det är troligt att legitimationskravet som införs i december 2013 fortsättningsvis kommer att påverka examinationsbenägenheten.

Antal examina

Det senaste läsåret har det skett nästan en halvering av antalet examina på lärarutbildning jämfört med läsåret innan – från 12 366 läsåret 2010/11 till 6 439 läsåret 2011/12. Men nedgången är i själva verket inte så dramatisk som den ser ut. Antalet examina var extremt högt läsåret 2010/11. Detta läsår togs det ut många examina bland lärarutbildade som tidigare inte tagit ut sin examen, främst beroende på den aviserade förändringen om krav på lärarlegitimation för att få arbeta som lärare (som sedan skjutits fram till den första december 2013²). Dessutom berodde det höga antalet examina 2010/11 på en påskyndning av examina som i normala fall skulle ha avlagts något senare och registrerats läsåret 2011/12. Det rör sig om uppskattningsvis 1 500 personer som på detta vis skyndade på sin examen. Anledningen till detta är sannolikt att det kan ha upplevts fördelaktigare att ta ut lärarexamen innan de nya reglerna för legitimation trädde i kraft efter den första juli 2011. De som har ett examensbevis daterat den 1 juli 2011 eller senare måste enligt reglerna göra en årslång introduktionsperiod med mentor. Dessutom måste de betala 1 500 kronor för sin ansökan om lärarlegitimation. Förändringarna har troligen bidragit till att många sett till att bli klara med sin examen före den 1 juli 2011.

² Från och med den 1 december 2013 måste man för att få arbete som lärare, eller när man byter tjänst, ha en lärarlegitimation. Efter den 1 juli 2015 gäller kravet på legitimation fullt ut för alla som är verksamma som lärare. Undantagna kravet på legitimation är dock lärare i yrkesämnen, modersmålslärare, lärare i individuella kurser eller orienteringskurser i komvux, lärare i fristående Waldorfskolor, lärare som bedriver annan undervisning på engelska än språkundervisning samt lärare i svenska utlandsskolor.

Lärarytning – antal examina de senaste tio åren

Trendlinjen i diagrammet visar det glidande medelvärdet, det vill säga medelvärdet av två läsår. Linjen ger en bättre uppfattning om den faktiska mängden examina, eftersom det är av mindre relevans på vilken sida om en läsårsgräns som studenterna examineras.

Fördelat på verksamhetsområde, visat i tabellen nedan, framgår att minskningen i antal examina 2011/2012 jämfört med läsåret 2010/11 inte har skett på inriktningen mot förskola/förskoleklass.

Lärarexamina fördelade på verksamhetsområde

Inriktning på examen	2010/11			2011/12		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Fritidshem	129	40	169	78	27	105
Fritidshem, grundskolans tidigare år	24	9	33	12	1	13
Förskola, fritidshem, grundskolans tidigare år	2 837	261	3 098	1 173	106	1 279
Förskola, förskoleklass, grundskolans tidigare år	1 194	104	1 298	751	50	801
Förskola, förskoleklass	1 098	44	1 142	1 093	31	1 124
Förskola, förskoleklass, fritidshem	113	–	113	66	7	73
Grundskolans tidigare år	847	156	1 003	503	66	569
Grundskolans tidigare och senare år	23	13	36	11	2	13
Grundskolans senare år	1 013	432	1 445	450	194	644
Grundskolans senare år, gymnasieskolan	1 420	918	2 338	535	398	933
Gymnasieskolan	965	659	1 624	463	372	835
Övriga kombinationer av verksamheter	39	28	67	34	16	50
Totalt	9 702	2 664	12 366	5 169	1 270	6 439

Andelen män har minskat något

Bland de examinerade har andelen män fallit tillbaka till samma nivå som för fem år sedan. Det kan konstateras att andelen män på lärarytningar är tämligen stabil

över tid. Männerna är koncentrerade till lärarexamina med inriktning mot ämneslärare, där det nästan är en jämn könsfördelning.

Lärarexamina fördelade på andel kvinnor respektive män

